

Eiropas
Komisija

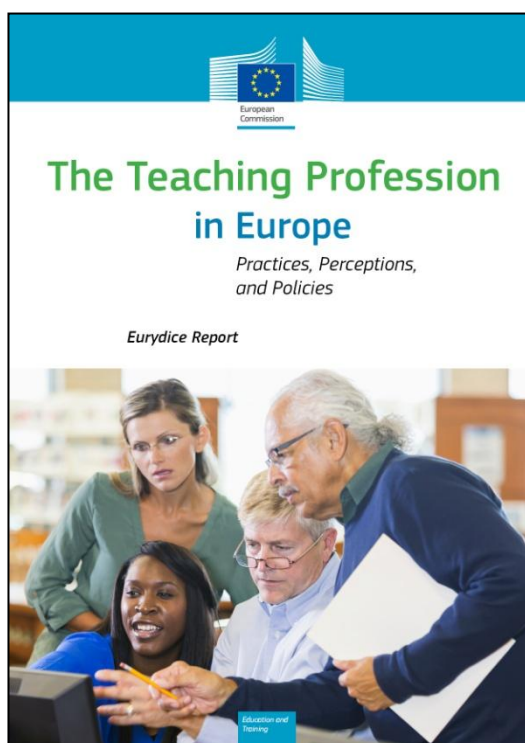
Kas ir Eurydice?

Eurydice tīkla uzdevums ir izprast un izskaidrot Eiropas dažādo izglītības sistēmu organizāciju un darbību. Tīkls piedāvā valstu izglītības sistēmu aprakstus, salīdzinošus apskatus par konkrētām izglītības tēmām, izglītības rādītājus un statistiku. Visas Eurydice publikācijas bez maksas ir pieejamas Eurydice tīmekļa vietnē vai drukātā veidā pēc pieprasījuma. Eurydice darba mērķis ir veicināt izpratni, sadarbību, uzticību un mobilitāti Eiropas un plašākā starptautiskā mērogā. Tīklu veido Eiropas valstu nacionālās nodaļas, un to koordinē ES Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra. Vairāk informācijas par Eurydice skatīt

<http://ec.europa.eu/eurydice>

Eurydice galveno faktu buklets

Skolotāja profesija Eiropā: prakse, paštēls un politika

Vai skolotāja profesija ir saistoša, domājot par karjeras izvēli mūsdienās? Kādi ir skolotāju darba nosacījumi? Kā skolotāji tiek sagatavoti savam darbam? Vai starpvalstu mobilitāte bauda piekrišanu viņu vidū?

Eiropas Komisija un Eiropas Savienības Padome nesēn ir uzsvērušas nepieciešamību gan uzlabot skolotāju izglītošanu, gan stiprināt viņu profesionālo pilnveidi, gan veicināt profesijas pievilcību ⁽¹⁾. Tādēļ Eurydice ziņojums "Skolotāja profesija Eiropā: prakse, paštēls un politika" analizē saikni starp politikas pasākumiem, kuri regulē skolotāja profesiju un skolotāju attieksmes, darba praksi un uzskatus par savu profesiju. Analīze attiecas uz gandrīz diviem miljoniem vidējās izglītības pirmā posma (ISCED 2) skolotājiem 28 Eiropas Savienības dalībvalstīs, kā arī Islandē,

Lihtenšteinā, Melnkalnē, Maķedonijā, Norvēģijā, Serbijā un Turcijā. Informācija ir balstīta Eurydice un Eurostat/UEO (UNESCO, OECD un Eurostat apvienotā datubāze) datos, kā arī TALIS 2013 ⁽²⁾ aptaujas datu sekundārajā analizē, apvienojot kvantitatīvo un kvalitatīvo informāciju.

Šis Eurydice galveno faktu buklets sniedz ieskatu dažos no galvenajiem ziņojuma secinājumiem, īpaši akcentējot pāreju no pedagoģiskās izglītības ieguves uz skolotāja profesionālo darbību, profesionālo pilnveidi, starpvalstu mobilitāti, skolotāju demogrāfisko raksturojumu un darba nosacījumus.

Pilns ziņojuma teksts

"Skolotāja profesija Eiropā: prakse, paštēls un politika" angļu valodā ir pieejams internet vietnē <http://ec.europa.eu/eurydice>

Drukāti ziņojuma eksmpļāri

ir pieejami, pieprasot pa e-pastu: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontakti:

Wim Vansteenkiste,
Komunikācija un publikācijas:
+32 2 299 50 58

⁽¹⁾ Padomes 2009. gada 12. maija secinājumi par stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā ("ET 2020")

⁽²⁾ <http://www.oecd.org/edu/school/talis-2013-results.htm>

Skolotāja profesijā ir nodarbinātas galvenokārt sievietes, un skolotāju skaits tuvākajā nākotnē būs nepietiekams

Mūsdienās sieviešu skaits skolotāja profesijā ir lielāks nekā vīriešu, un vīriešu proporcija samazinās. Pat valstīs, kurās ir labāks līdzsvars starp dzimumiem, mūsdienās par skolotājiem kļūst mazāk vīriešu, nekā tas bija agrāk.

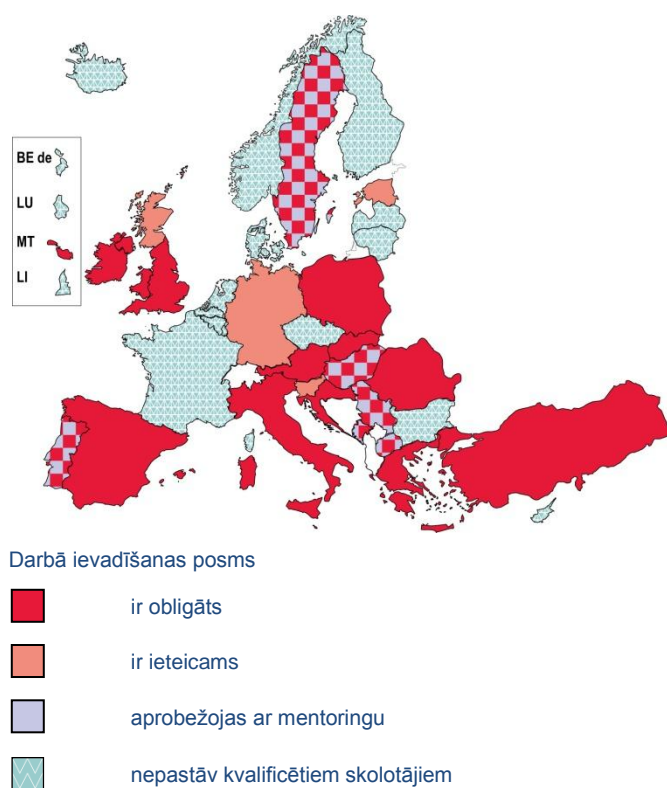
Eiropā kopumā divas trešdaļas skolotāju ir vecāki par 40 gadiem un nākamajos 15 gados apmēram 40 % skolotāju dosies pensijā. Neveicot pasākumus jaunu skolotāju piesaistīšanai, dažās valstīs pedagogu novecošanās rezultātā skolotāju skaits nebūs pietiekams.

Gandrīz divās trešdaļās Eiropas valstu jaunajiem kvalificētajiem skolotājiem tiek nodrošināts strukturēts darbā ievadišanas posms

Ir vispārēji atzīts, ka pāreja no izglītības uz profesionālo darbību jaunajiem skolotājiem ir izšķiroši svarīgs posms. Šim posmam ir jāstiprina viņu kompetences un pašapziņa, un jāmazina profesijas agrīnas pamešanas risks. Gandrīz divās trešdaļās valstu publiskajās skolās strādājošajiem jaun kvalificētajiem skolotājiem ir pieeja strukturētam darbā ievadišanas posmam, kas ietver papildu apmācību, individuālu palīdzību un padomdošanu. Šis speciālais atbalsts parasti ilgst vienu gadu un var ietvert dažāda veida aktivitātes, piemēram, mentoringu, plānotas sanāksmes ar skolas vadību un/vai kolēģiem, kā arī kolēģiālo vērtēšanu. Valstīs, kurās darbā ievadišanas posms pastāv, tas visbiežāk ir obligāts. Darbā ievadišanas posms tiek piedāvāts papildus profesionālajai apmācībai, kas gūta pedagoģijas studiju laikā, un parasti noslēdzas ar izvērtēšanu. Francijā un Luksemburgā, kur pedagoģisko studiju laikā notiek konkursa eksāmeni, darbā ievadišanas posms kopā ar atalgotām pedagoģiskajām aktivitātēm tiek organizēts profesionālo apmācību laikā.

Kopumā Eiropā tikai sešās izglītības sistēmās vismaz 60 % no jaunajiem skolotājiem ir apliecinājuši, ka piedalījušies darbā ievadišanas programmās. Visaugstākā šādu skolotāju proporcija ir Lielbritānijā (Anglijā) un Bulgārijā.

Darbā ievadišanas posma statuss kvalificētiem skolotājiem, kas darbu skolā uzsākuši pirmo reizi, vidējās izglītības pirmajā posmā (ISCED 2), saskaņā ar centrālajām vadlīnijām, 2013./14. māc. g.

Avots: Eurydice.

Gandrīz visi jaunie skolotāji savā pirmajā darba vietā saņem mentora atbalstu

Lai gan ne visas valstis skolotājiem piedāvā visaptverošu, sistēmisku darbā ievadišanas posmu, mentora atbalsts ir pieejams gandrīz visur Eiropā. Valstīs, kur darbā ievadišanas posms ir obligāts visiem jaun kvalificētiem publiskajā sektorā strādājošajiem skolotājiem, mentoringu parasti ir šī posma obligāta sastāvdaļa. Polijā un Lielbritānijā (Ziemeļīrijā) jaunie skolotāji turpina saņemt mentora atbalstu arī pēc darbā ievadišanas posma noslēguma. Kopumā ES to skolotāju

proporcija, kas ir jaunāki par 30 gadiem un kuri ir atzinuši, ka viņiem pašlaik ir mentors, ir vairāk kā trīs reizes lielāka, nekā skolotāju proporcijā vecumā starp 30 un 39 gadiem. Tas rāda, ka mentoringu ir atbalsta pasākums galvenokārt jaunajiem skolotājiem, kuri pirmo reizi ir sākuši strādāt skolā. Mentoru lomu parasti uzņemas pieredzējušākie skolotāji un atsevišķās valstīs šiem skolotājiem tiek nodrošināta speciāla apmācība un atbalsts.

Skolotāji vairāk vēlas profesionāli pilnveidoties mācīšanas metodēs, nevis mācāmā priekšmeta jautājumos

Pedagogu profesionālā pilnveide (PPP) ir pamatā Eiropas Savienības stratēģijai izglītības kvalitātes uzlabošanā. PPP vajadzību analīze rāda, ka skolotāji jūtas pietiekami sagatavoti mācāmā priekšmeta jautājumos, taču vēlētos dažādot mācīšanas metodes. Skolotāji pauž vēlmi iziet PPP jomās, kas ļauj viņiem būt efektīvākiem un mūsdienīgākiem, piemēram, tehnoloģiju apgūvē, kā arī palielināt skolēnu spēju potenciālu.

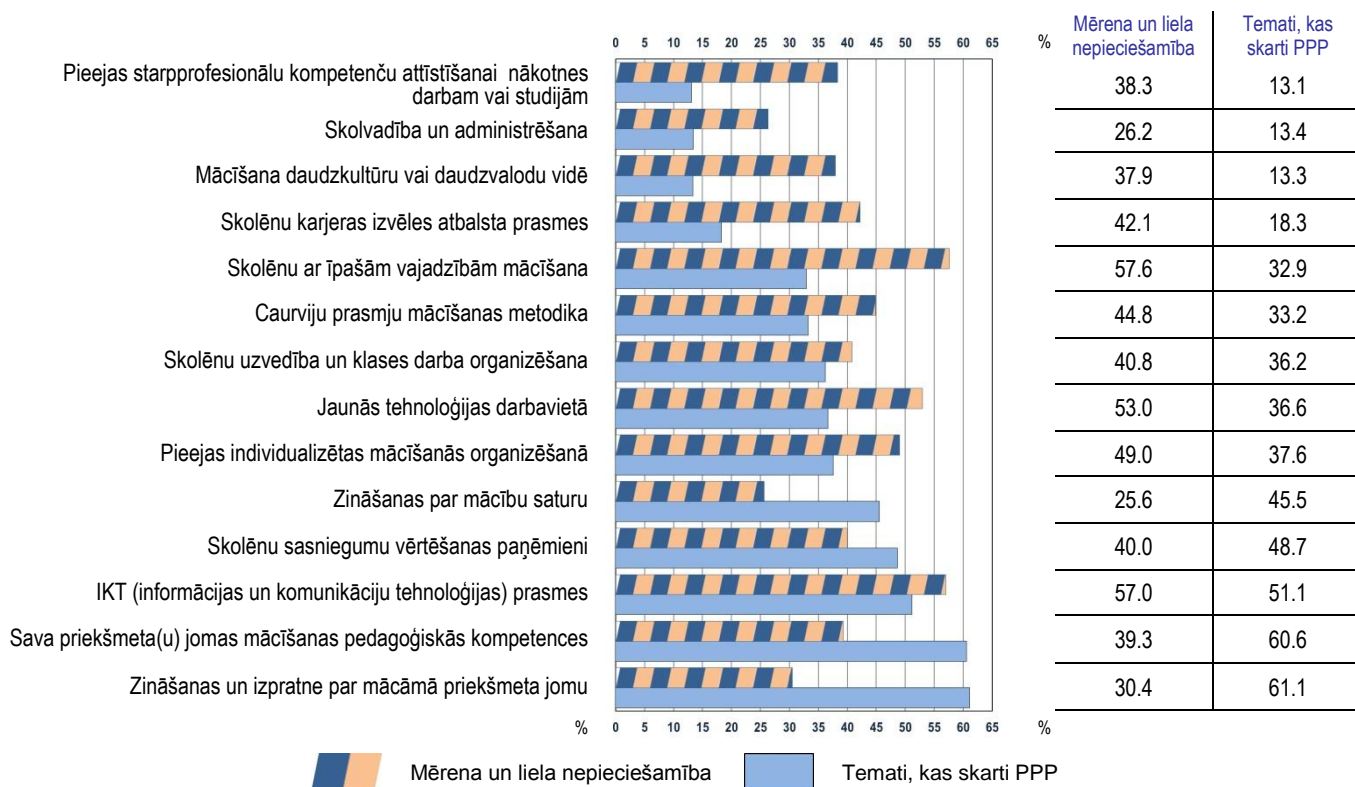
Vairāk kā 50 % skolotāju pauž mērenu vai augstu PPP nepieciešamību tādos tematos kā "Skolēnu ar īpašām vajadzībām mācīšana", "IKT prasmes mācību procesā", un "Jaunās tehnoloģijas darbavietā". Šīm vajadzībām seko "Pieejas individualizētas mācīšanās organizēšanā", "Caurviju prasmju mācīšanas metodika" un "Skolēnu karjeras izvēles atbalsta prasmes".

Profesionālās pilnveides aktivitāšu saturs mēdz būt neatbilstošs skolotāju paustajām vajadzībām

Vairumā valstu PPP ir skolotāju profesionāls pienākums. Taču, bieži vien novērojama nesaskaņotība starp skolotāju paustajām profesionālās pilnveides vajadzībām un PPP faktisko saturu. Patiešām, gadījumos, kad izteikta liela nepieciešamība, atbilstošā PPP satura nodrošinājums mēdz būt nepietiekošs. Piemēram, ja 38 % skolotāju pauda mērenu vai augstu nepieciešamību pilnveidot "Mācīšanu daudz kultūru vai daudzvalodu vidē", tikai apmēram 13 % no viņiem šis temats tika piedāvāts PPP kursos. Šī nesaskaņotība novērojama arī

tādās jomās kā "Skolēnu karjeras izvēles atbalsta prasmes", "Skolēnu ar īpašām vajadzībām mācīšana" un "Caurviju prasmju mācīšanas metodika". Un, gluži pretēji, skolotājiem paužot mazāku nepieciešamību, novērojams PPP iespēju pārlietu liels nodrošinājums. Tas attiecas uz tādiem tematiem kā "Zināšanas par mācību saturu" un "Zināšanas un izpratne par mācāmā priekšmeta jomu (jomām)". "IKT prasmes mācību procesā" ir viens no retajiem tematiem, kur vajadzības un nodrošinājums šķiet gandrīz pilnībā saskaņoti.

Skolotāju proporcija vidējās izglītības pirmajā posmā (ISCED 2), kas informējuši par tematiem, skartiem PPP aktivitātēs 12 mēnešu laikā pirms aptaujas, un skolotāju proporcija, kas izteikuši mērenu un lielu profesionālās pilnveides nepieciešamību attiecīgajos tematos, ES kopumā, 2013. g.

Avots: Eurydice, izmantojot OECD TALIS 2013 aptaujas rezultātus.

Skolotāju profesionālās pilnveides vajadzību uzklauššana var veicināt atbilstošu piedāvājumu

Dažās valstīs PPP saturu nosaka centrālā par izglītību atbildīgā institūcija, bet citās tā nosaka PPP saturu tikai reformējamajās jomās. Interesanti, ka valstīs, kurās vairāk skolotāju pauduši lielāku profesionālās pilnveides nepieciešamību, arī centrālā par izglītību atbildīgā institūcija biežāk nosaka PPP nodrošinājuma saturu.

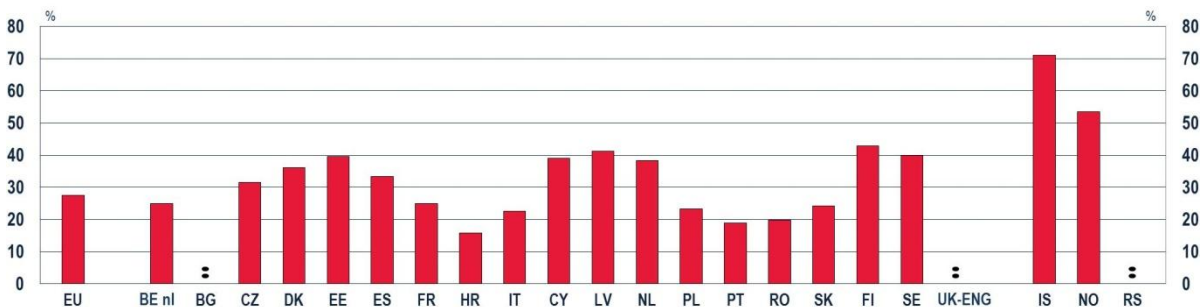
Tas atklāj saikni starp skolotāju izpratni par pilnveides vajadzībām un valstu politiku PPP jomā. Tādēļ, PPP satura noteikšanas process tikai iegūs, ja notiks ciešāka sadarbība starp centrālajām institūcijām, skolām un skolotājiem, nodrošinot, ka skolotāju balss ir pilnībā saklausīta un ņemta vērā.

Mazāk kā viena trešdaļa skolotāju ir apmeklējuši ārzemes profesionālā nolūkā

Kopumā ES 27 % skolotāju ir vismaz vienu reizi apmeklējuši ārzemes profesionālā nolūkā. Kā redzams attēlā zemāk, visaugstākā šādu skolotāju proporcija ir Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs. Visās aptaujātajās valstīs, izņemot Islandi, vismobilākie ir svešvalodu skolotāji, salīdzinot ar sociālo zinātņu, rakstpratības, literatūras, dabas zinātņu un matemātikas skolotājiem. Svešvalodu skolotājiem vairāk nekā citiem pārrrobežu mobilitāte, šķiet, ir profesionālās pilnveides

nepieciešamība gan pedagoģisko studiju, gan profesionālās pilnveides laikā. ES kopumā vairāk kā puse no svešvalodu skolotājiem ir apmeklējuši ārzemes profesionālā nolūkā. Tas sniedz viņiem iespēju praktizēt valodu, ko viņi māca un gūt dziļāku kultūras pieredzi, ko nodot saviem skolēniem. Tomēr ES kopumā vairāk kā 40 % aptaujāto svešvalodu skolotāju atzina, ka nekad nav apmeklējuši ārzemes profesionālā nolūkā.

Skolotāju proporcija vidējās izglītības pirmajā posmā (ISCED 2), kas apmeklējuši ārzemes profesionālā nolūkā, 2013. gads

Avots: *Eurydice*, izmantojot OECD TALIS 2013 aptaujas rezultātus.

Erasmus+ programma ir galvenais finansējuma avots skolotāju pārrrobežu mobilitātei

Eiropas Savienībā galvenais finansējuma avots skolotāju pārrrobežu mobilitātei ir Erasmus+ (2014-2020) programma – ES programma izglītībai, apmācībai, jaunatnei un sportam. Šajā programmā topošie un praktizējošie skolotāji var saņemt mobilitātes stipendiju, lai studētu vai profesionāli pilnveidotos ārzemēs, un var iesaistīties starpvalstu projektos, kuru ietvaros arī var

notikt mobilitāte. Gandrīz ceturtdaļa “mobilo skolotāju” devušies ārzemēs profesionālā nolūkā ar ES programmas atbalstu, bet tikai desmitā daļa – izmantojot nacionālās vai reģionālās programmas.

Valsts centrālā līmeņa programmas skolotāju mobilitātes atbalstam pastāv vairāk kā pusē Eiropas valstu, galvenokārt Rietum- un Ziemeļeiropā.

Skolotāja profesijas pievilcīguma izvērtēšanā tiek ņemti vērā daudzi nosacījumi

Darba nosacījumi - nodarbinātības statuss, samaksa, darba stundas - starp Eiropas valstīm var atšķirties ļoti krasi. Daži no šiem nosacījumiem ietekmē skolotāju apmierinātību ar darbu un viņu uzskatus par skolotāja profesijas novērtējumu sabiedrībā.

Īziņojums atklāj, ka šo redzējumu ietekmē arī vide, piemēram, skolotāju skaita attiecība pret skolēnu skaitu, sadarbība starp skolotājiem, kā arī atgriezenisko saīšu un novērtējuma sistēmas.

Pilns ziņojuma teksts “Skolotāja profesija Eiropā: prakse, paštēls un politika” angļu valodā ir lasāms:

https://webgate.ec.europa.eu/fpfs/mwikis/eurydice/index.php/Publications:The_Teaching_Profession_in_Europe:_Practices,_Perceptions,_and_Policies

Papildinformācija “Skolotāji un izglītības personāls”: https://webgate.ec.europa.eu/fpfs/mwikis/eurydice/index.php/Teachers_and_Education_Staff